

Đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả

ThS. HÀ MINH THẮNG

Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Email: thuonghuyen1287@gmail.com

Tóm tắt: Kể từ khi ra đời thông qua việc hợp nhất lĩnh vực văn hóa, thể thao, du lịch và gia đình trẻ em vào năm 2007, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể trong công tác đổi mới và sắp xếp tổ chức bộ máy của mình. Bài viết đánh giá những thành tựu và hạn chế, đồng thời đề xuất một số giải pháp trong thời gian tới nhằm cải cách và tái cơ cấu tổ chức bộ máy, làm cho hoạt động trở nên linh hoạt và hiệu quả hơn.

Từ khóa: tổ chức bộ máy, đổi mới, sắp xếp.

1. Khái quát chung

Vào năm 2007, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (VH, TTVDL) ra đời thông qua việc hợp nhất lĩnh vực văn hóa của Bộ Văn hóa - Thông tin với Tổng cục Du lịch và Ủy ban Thể dục thể thao. Đồng thời cũng tiếp quản phân trách nhiệm quản lý nhà nước về gia đình từ Ủy ban Dân số, Gia đình và Trẻ em, và chuyển chức năng quản lý nhà nước trong lĩnh vực thông tin từ Bộ Văn hóa - Thông tin sang Bộ Thông tin và Truyền thông, theo Nghị quyết số 01/2007/QH12 được Quốc hội thông qua vào ngày 31/7/2007 trong kỳ họp Quốc hội khóa XII.

Theo Nghị định số 01/2023/NĐ-CP ban hành ngày 16/01/2023 của Chính phủ về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, được uỷ quyền là cơ quan trực thuộc Chính phủ, có trách nhiệm quản lý nhà nước về văn hóa, gia đình, thể dục, thể thao và du lịch trên toàn quốc; đồng thời, thực hiện quản lý nhà nước đối với các dịch vụ công thuộc các ngành, lĩnh vực mà Bộ quản lý..

2. Đánh giá kết quả thực hiện đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch theo tinh thần Nghị quyết Hội nghị trung ương 6 khóa XII

2.1. Kết quả đạt được

Sau 06 năm thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW và Nghị quyết số 19-NQ/TW, cả hai được Hội nghị Trung ương lần thứ sáu, khóa XII ban hành vào ngày 25/10/2017, về việc tiếp tục cải cách và tái cơ cấu tổ

chức bộ máy của hệ thống chính trị để làm cho hoạt động trở nên linh hoạt và hiệu quả. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể trong công tác đổi mới và sắp xếp tổ chức bộ máy của mình, cụ thể:

2.1.1. Về hoàn thiện thể chế, chính sách

Một là, xây dựng và ban hành các văn bản quy phạm pháp luật trong lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch.

Công tác thể chế hóa các Nghị quyết của Đảng, của Quốc hội, ban hành văn bản quy phạm pháp luật trong lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch được Chính phủ chú trọng, từng bước hoàn thiện, tạo hành lang pháp lý, phục vụ công tác quản lý nhà nước từ Trung ương tới địa phương. Từ năm 2017 đến nay, Bộ VH,TTVDL đã trình cấp có thẩm quyền ban hành và ban hành theo thẩm quyền: 06 Luật⁽¹⁾; 37 Nghị định của Chính phủ; 07 Quyết định của Thủ tướng Chính phủ trong lĩnh vực văn hóa, gia đình, thể thao và du lịch. Tổng thể, việc xây dựng và ban hành các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến văn hóa, gia đình, thể thao và du lịch đã được thực hiện một cách tích cực và đúng tiến độ theo kế hoạch đã đề ra. Các hoạt động này đã được tiến hành một cách tự chủ và linh hoạt, dựa trên thực tế của ngành, nhằm đảm bảo chất lượng và đáp ứng mạnh mẽ hơn các yêu cầu quản lý nhà nước. Nhiều nội dung liên quan đến chính sách phát triển về ngành, lĩnh vực đã được quy định trên cơ sở thể chế hóa đường lối, chủ trương của Đảng về xây dựng và phát triển văn hóa, con

người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước; về phát triển rộng rãi phong trào thể dục thể thao quần chúng, nâng cao thành tích thể thao, tạo cơ sở để phát triển thể thao chuyên nghiệp; về tăng cường và đẩy mạnh lĩnh vực du lịch với vai trò là ngành kinh tế mũi nhọn.

Hai là, xây dựng và ban hành văn bản hướng dẫn về công tác sắp xếp, tổ chức bộ máy của ngành văn hóa, thể thao và du lịch.

Từ năm 2017 đến nay, thực hiện nhiệm vụ được Chính phủ giao, Bộ VHTTDL đã chủ động triển khai và trình cấp có thẩm quyền và ban hành theo thẩm quyền các văn bản hướng dẫn về công tác sắp xếp, tổ chức bộ máy của ngành văn hóa, thể thao và du lịch, cụ thể:

a) Trình Thủ tướng Chính phủ ban hành 02 Quyết định:

- Quyết định số 429/QĐ-TTg ngày 18/4/2019 đã được Ban Thường vụ Chính phủ phê duyệt, xác nhận Quy hoạch mạng lưới các đơn vị sự nghiệp công lập trong lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch đến năm 2021, với hướng đi được định rõ đến năm 2030.

- Quyết định số 156/QĐ-TTg ngày 29/01/2022 do Thủ tướng Chính phủ ban hành, thiết lập Danh mục dịch vụ sự nghiệp công được sử dụng ngân sách nhà nước trong các lĩnh vực văn hóa, gia đình, thể dục, thể thao và du lịch.

b) Bộ trưởng Bộ VHTTDL ban hành theo thẩm quyền 09 Thông tư:

- Thông tư số 08/2021/TT-BVHTTDL ngày 08/9/2021, hướng dẫn về chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Sở Văn hóa và Thể thao, Sở Du lịch tại các cấp ủy ban nhân dân tỉnh; cũng như Phòng Văn hóa và Thông tin thuộc các ủy ban nhân dân cấp huyện.

- Thông tư số 09/2021/TT-BVHTTDL, ngày 22/9/2021, đã được Ban Văn hóa, Thể thao và Du lịch ban hành để hướng dẫn việc thực hiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của thư viện công cộng tại cấp tỉnh và các thành phố trực thuộc trung ương.

- Thông tư số 10/2021/TT-BVHTTDL, ngày 28/9/2021, Ban Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã hướng dẫn về việc thực hiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của trung tâm văn hóa tại cấp tỉnh và các thành phố trực thuộc trung ương.

- Thông tư số 12/2021/TT-BVHTTDL, ngày 25/11/2021, cũng đã được ban hành để hướng dẫn về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, cơ cấu tổ chức và quy chế hoạt động của Hội đồng quản lý trong các đơn vị sự nghiệp công lập thuộc lĩnh vực văn hóa, gia đình, thể thao và du lịch.

- Thông tư số 14/2021/TT-BVHTTDL, ngày 06/12/2021, đã ban hành để quy định tiêu chí phân loại, điều kiện thành lập, sáp nhập, hợp nhất, giải thể đơn vị sự nghiệp công lập thuộc lĩnh vực văn hóa, gia đình, thể thao và du lịch.

- Thông tư số 04/2022/TT-BVHTTDL, ngày 28/7/2022, đã được ban hành để hướng dẫn về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu thể thao tại cấp tỉnh và các thành phố trực thuộc trung ương.

- Thông tư số 15/2022/TT-BVHTTDL, ngày 20/12/2022, đã được ban hành để hướng dẫn về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Trung tâm xúc tiến du lịch tại cấp tỉnh và các thành phố trực thuộc trung ương..

- Thông tư số 06/2023/TT-BVHTTDL, ngày 15/5/2023, đã được ban hành để hướng dẫn về vị trí việc làm cho các công chức nghiệp vụ chuyên ngành trong lĩnh vực văn hóa, gia đình, thể dục, thể thao và du lịch tại các cơ quan, tổ chức hành chính thuộc ngành, lĩnh vực này□

- Thông tư số 10/2023/TT-BVHTTDL, ngày 09/8/2023, cũng đã được ban hành để hướng dẫn về vị trí việc làm cho lãnh đạo, quản lý và các chức danh nghề nghiệp chuyên ngành, cũng như cơ cấu viên chức theo chức danh nghề nghiệp trong các đơn vị sự nghiệp công lập thuộc lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch.

Các văn bản hướng dẫn của Bộ VHTTDL về công tác sắp xếp, tổ chức bộ máy được ban hành đầy đủ và kịp thời là cơ sở pháp lý quan trọng để ngành văn hóa, thể thao và du lịch nói chung và chính quyền địa phương nói riêng triển khai việc hoàn thiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của cơ quan chuyên môn về văn hóa, thể thao và du lịch thuộc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh và cấp huyện; đồng thời là cơ sở định hướng sắp xếp, đổi mới tổ chức hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, nâng cao chất lượng và đẩy mạnh xã hội hóa các dịch vụ công về văn hóa, thể thao và du lịch.

2.1.2. Về sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy

Triển khai Nghị quyết số 18-NQ/TW, Nghị quyết số 19-NQ/TW, Bộ VHTTDL Chính phủ đã xác định công tác sắp xếp, tổ chức bộ máy và quản lý biên chế là một trong những nhiệm vụ chính trị, trọng tâm và cần được triển khai thường xuyên, liên tục. Theo đó, đến nay, Bộ VHTTDL đã thực hiện sắp xếp, tinh gọn bộ máy, biên chế đối với cơ quan hành chính và đơn vị sự nghiệp thuộc Bộ với kết quả như sau:

a) Về sắp xếp tổ chức bộ máy

Tính đến tháng 12/2023 so với năm 2017, Bộ VHTTDL đã thực hiện giảm 02 Tổng cục và 15 Vụ (gồm 01 Vụ thuộc Bộ và 14 Vụ thuộc Tổng cục); giảm 27 phòng thuộc cơ quan hành chính và 100% cơ quan hành chính thuộc Bộ đã được rà soát, kiện toàn chức năng, nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức đảm bảo theo nguyên tắc một cơ quan thực hiện nhiều việc và một việc chỉ giao cho một cơ quan chủ trì thực hiện và chịu trách nhiệm chính. Đối với đơn vị sự nghiệp, Bộ VHTTDL đã thực hiện giảm 13 đơn vị (tương ứng tỷ lệ 13,8%), giảm 395 phòng thuộc đơn vị sự nghiệp (tương ứng tỷ lệ 35,8%).

b) Về quản lý biên chế và tinh giản biên chế

Tính đến năm 2021, Bộ VHTTDL đã thực hiện giảm 10,09% biên chế công chức và 10,15% biên chế viên chức của Bộ VHTTDL (đạt mục tiêu đề ra tại Nghị quyết số 39-NQ/TW của Bộ Chính trị và Nghị quyết số 19-NQ/TW). Trong kế hoạch biên chế giai đoạn 2022 - 2026, Bộ VHTTDL đang thực hiện theo hướng dẫn của Kết luận số 40-KL/TW, ngày 18/7/2022 của Bộ Chính trị về việc tăng cường hiệu quả công tác quản lý biên chế của hệ thống chính trị trong giai đoạn nói trên. Trong đó, Bộ tiếp tục thực hiện chính sách giảm 5% biên chế cán bộ, công chức và giảm 10% biên chế sự nghiệp hưởng lương từ ngân sách nhà nước so với năm 2021.

2.2. Một số khó khăn, hạn chế

Bên cạnh kết quả đạt được, việc đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy còn một số khó khăn, hạn chế như sau:

- Sắp xếp, tinh gọn bộ máy, tinh giản biên chế là việc khó, nhạy cảm phức tạp, ảnh hưởng trực tiếp đến quyền lợi của đội ngũ công chức, viên chức cần phải có thời gian, lộ trình để tạo được chuyển biến từ nhận thức đến hành động của tập thể và cá nhân.

- Mặc dù việc triển khai thực hiện sắp xếp tổ chức

bộ máy đã đạt được những kết quả nhất định và hoàn thành mục tiêu kế hoạch đề ra theo tinh thần Nghị quyết số 18-NQ/TW; Nghị quyết số 19-NQ/TW (trong đó, chỉ tiêu về sắp xếp tổ chức bộ máy bên trong là vượt mức kế hoạch) nhưng nhìn chung hệ thống tổ chức bộ máy của Bộ VHTTDL, nhất là đơn vị sự nghiệp còn nhiều đầu mối; chức năng, nhiệm vụ cung cấp dịch vụ sự nghiệp công cùng loại còn dàn trải ở một số đơn vị.

- Do tính đặc thù của ngành, lĩnh vực nên trong quá trình quản lý, sử dụng biên chế còn nhiều khó khăn dẫn đến việc thực hiện tinh giản số lượng biên chế công chức, viên chức giai đoạn 2015 - 2021 còn mang tính cơ học phần nào gây ảnh hưởng đến thực hiện nhiệm vụ của cơ quan, đơn vị, tâm tư của công chức, viên chức Bộ VHTTDL. Mặt khác, Bộ VHTTDL là Bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực, các đơn vị thuộc Bộ phải thực hiện nhiều nhiệm vụ mang tính chính trị, đặc thù về văn hóa nghệ thuật, thể dục thể thao, ... ở đó nghệ thuật truyền thống cần phải được giữ gìn, bảo tồn; phải đào tạo tài năng 01 thầy/01 trò, nhiều thầy/1 trò; diễn viên cần trẻ, đẹp, tài năng; vở diễn phải đủ vai, dàn nhạc đủ bộ... trong khi giai đoạn 2022 - 2026 tiếp tục phải tinh giảm biên chế là một trong những khó khăn lớn đến toàn ngành văn hóa, thể thao và du lịch nói chung và Bộ VHTTDL nói riêng, cụ thể:

+ Đối với các đơn vị sự nghiệp công lập lĩnh vực giáo dục đào tạo văn hóa nghệ thuật: Hiện nay nhu cầu đào tạo tăng, số lượng viên chức làm giảng viên, giáo viên tại các đơn vị này khó có thể đảm bảo yêu cầu 15 học viên/giảng viên theo quy định của pháp luật. Đặc biệt, đối với các chuyên ngành thuộc lĩnh vực nghệ thuật, thể dục thể thao do đặc thù nghề nghiệp, mỗi giảng viên chỉ đào tạo, giảng dạy 1 - 2 sinh viên hoặc có chuyên ngành phải có từ 2 - 3 giảng viên mới đào tạo 01 sinh viên... dẫn đến tình trạng không bảo đảm số lượng người dạy.

+ Đối với các đơn vị sự nghiệp công lập lĩnh vực nghệ thuật biểu diễn: nghệ sĩ, diễn viên hoạt động trong lĩnh vực này đòi hỏi đảm bảo sự đa dạng về lứa tuổi để thực hiện các vai diễn. Tuy nhiên, các diễn viên lớn tuổi chưa đủ tuổi nghỉ chế độ hưu trí theo quy định của Bộ Luật lao động, trong khi số lượng biên chế yêu cầu ngày càng tinh gọn nên không còn biên chế để tuyển diễn viên mới□ dẫn đến tình trạng

không đủ số lượng và cơ cấu độ tuổi nghệ sĩ, diễn viên để thực hiện vở diễn.

3. Đề xuất một số giải pháp trong thời gian tới

Một là, tiếp tục đẩy mạnh vai trò lãnh đạo của các cấp ủy và tổ chức đảng trong việc thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW và Nghị quyết số 19-NQ/TW được xác định là một trong những nhiệm vụ ưu tiên hàng đầu, đồng thời là trách nhiệm chính trị quan trọng, đồng bộ của tất cả các cấp ủy đảng và các cơ quan, đơn vị.

Hai là, đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền về mục tiêu, ý nghĩa, yêu cầu, nội dung đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy tinh gọn, hiệu lực hiệu quả nhằm nâng cao nhận thức, tạo đồng thuận trong công chức, viên chức, người lao động trong toàn ngành đối với việc thực hiện chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước, góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của cơ quan, đơn vị.

Ba là, đề nghị các cơ quan nhà nước nghiên cứu rà soát, sửa đổi, bổ sung, ban hành mới hoặc trình cấp có thẩm quyền ban hành các văn bản quy phạm pháp luật liên quan để khắc phục những hạn chế, vướng mắc, bảo đảm tinh gọn bộ máy, tinh giản biên chế, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động như: quy hoạch mạng lưới các đơn vị sự nghiệp công lập theo ngành, lĩnh vực; danh mục sự nghiệp công sử dụng ngân sách nhà nước theo ngành, lĩnh vực. Ngoài ra, đối với tuổi nghỉ hưu đối với diễn viên: do đặc thù nghề nghiệp của diễn viên, một số loại hình biểu diễn nghệ thuật (múa, xiếc...), thời gian cống hiến chỉ kéo dài đến độ tuổi 35 - 40, sau độ tuổi trên, việc bố trí, sắp xếp công việc theo vị trí việc làm rất khó khăn. Do vậy, đối với đối tượng nêu trên, đề nghị Chính phủ giao các Bộ, ngành liên quan khi sửa đổi, bổ sung Bộ luật Lao động, nghiên cứu, bổ sung điều khoản quy định về tuổi nghỉ hưu đối với diễn viên, cụ thể: tuổi nghỉ hưu của diễn viên sớm hơn tuổi nghỉ hưu của viên chức chuyên ngành khác, nhưng vẫn bảo đảm về chế độ, chính sách (tương đương với các viên chức khác có cùng trình độ, nghỉ hưu đúng tuổi) để tránh thiệt thòi cho diễn viên.

Bốn là, tiếp tục đào sâu, hoàn thiện chức năng và nhiệm vụ của các cơ quan hành chính, tổ chức và đơn vị thuộc Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch; điều chỉnh và cải thiện tổ chức bộ máy bên trong để đảm bảo sự linh hoạt, hiệu quả và giảm bớt các cấp trung

gian, phù hợp với các quy định của Nghị quyết số 18-NQ/TW, Nghị quyết số 19-NQ/TW và Nghị quyết số 56/2017/QH14 của Quốc hội, cũng như các quy định của Chính phủ. Thực hiện việc sắp xếp lại và tăng cường tính tự chủ của các đơn vị sự nghiệp công lập thuộc Bộ theo nguyên tắc: Một đơn vị có thể cung ứng nhiều dịch vụ cùng loại để giảm thiểu đầu mối và khắc phục sự chồng chéo, dàn trải, và trùng lặp về chức năng và nhiệm vụ. Đồng thời, cũng cần tiến hành cơ cấu lại hoặc giải thể các đơn vị sự nghiệp công lập không hoạt động hiệu quả.

Năm là, nâng cao hiệu quả công tác quản lý, sử dụng biên chế và thực hiện tinh giản biên chế gắn với cơ cấu lại đội ngũ công chức, viên chức theo vị trí việc làm và kết quả sản phẩm của công việc.

Trong hơn 6 năm vừa qua, với sự quyết tâm và nỗ lực từ các cấp ủy, tổ chức đảng và tập thể lãnh đạo cơ quan, đơn vị, việc triển khai đổi mới và sắp xếp tổ chức bộ máy của Bộ VHTTDL theo hướng dẫn của Nghị quyết 18-NQ/TW và Nghị quyết số 19-NQ/TW đã mang lại nhiều kết quả quan trọng. Những biến đổi tích cực đã được tạo ra, tăng cường hiệu lực và hiệu quả hoạt động của các cơ quan, đơn vị. Hiện tại, các mục tiêu đề ra cho đến năm 2021 đã được cơ bản hoàn thành, đặc biệt là việc sắp xếp và kiện toàn một số tổ chức và cơ cấu lại bộ máy nội bộ, giảm bớt cấp trung gian và đơn vị sự nghiệp, cũng như rà soát và cải thiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và tổ chức bộ máy, cùng khắc phục nhiều điểm chồng chéo trong các nhiệm vụ, tuân theo nguyên tắc một cơ quan thực hiện nhiều công việc và một công việc chỉ giao cho một cơ quan duy nhất chịu trách nhiệm chính. Kết quả thực hiện Nghị quyết 18-NQ/TW và Nghị quyết số 19-NQ/TW góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Bộ VHTTDL đồng thời, tạo nền tảng vững chắc trong việc tiếp tục thực hiện có hiệu quả chủ trương đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy trong giai đoạn tiếp theo./.

(1) Gồm: Luật Du lịch năm 2017; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Thể dục, thể thao năm 2018; Luật Thư viện năm 2019; Luật Điện ảnh 2022; Luật Phòng, chống bạo lực gia đình năm 2022; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ năm 2022 (nội dung về quyền tác giả, quyền liên quan).